

Palėvenė 1940–2014 metais

Violeta Aleknienė

Palėvenės bažnyčioje dirbę kunigai ir pasauliečiai

Iki šių dienų Palėvenės miestelio pasididžiavimu išliko Šv. Dominyko bažnyčia. Jos nepamiršo tie, kurie gerbia ir puoselėja kultūros dvasinį ir materialinį paveldą. Trys šimtai trisdešimt devintus metus skaičiuojantys ir tikinčiųjų branginami šio miestelio maldos namai metai iš metų gražėja. Prie šio kultūros objekto atnaujinimo prisidėjo dvasininkai, vargonininkai, zakristijonai, prižiūrėtojai ir visi parapijos tikintieji, apie kuriuos ir bus rašoma šiame straipsnyje.

Pačiu sunkiausiu Lietuvos istorijos laikotarpiu nuo 1940 m. liepos mėn. iki 1941 m. rugpjūčio mėn. vikaru dirbo Antanas Valantinas¹. Ši parapija kunigui buvo pirmoji. A. Valantinas išsiskyrė literatūriniais gabumais. Labai išpūdingai yra aprašęs Palėvenės apylinkių grožį. Vieno eilėraščio posmą išimena kiekvienas, kuris skaitė kunigo poeziją. „*Graži Palėvenė ant kalno, graži lyg nuotaka balta.*“² Visa jauno kunigo veikla buvo susijusi su tautiškumo, tikėjimo išsaugojimu. Jo paraginti parapijiečiai pradėjo statyti kryžius. Pasak kunigo, „*kryžius – vienintelė viltis. Kai žmogų prispaudžia vargas, nedatekliai ar nelaimės, tuomet bėga prie kryžiaus ir šaukiasi Dievo pagalbos*“³. Kun. A. Valantino dėka pirmieji kryžių pastatė Buivėnų kaimo žmonės. Jie suprato, kad gimtąjį kaimą globos ir saugos kryžius. Iki 1941 m. birželio mėnesio jau buvo pastatyta apie 20 medinių paminklų⁴. Apie tokią veiklą Palėvenės parapijoje greitai sužinojo tuometinė Kupiškio rajono valdžia. Palėvenės miestelio tikintieji ruošėsi statyti kryžių, tačiau atvyko sovietinės valdžios pasiuntinys ir pasakė, kad to daryti negalima. Į tokias kalbas palėveniečiai nereagavo ir be leidimo pastatė kryžių. Iš Palėvenės parapijos kryžių statymas persikėlė į Antašavos parapiją. „*Dar 1941 m. rudenį, kai kūrėsi kaimai, jie pastatė kryžius, bet jų pašventinti man neteko*“⁵, – prisiminė kunigas, dirbęs ir Biržuose. A. Valantinui dirbant kunigu Palėvenėje, atvyko vargonininkas Povilas Bučys, čia su šeima gyvenęs ir dirbęs iki 1952 m. P. Bučio vadovaujamas bažnyčios choras garsėjo taisyklingai atliekamomis giesmėmis. Kaip sakė jį pažinę žmonės, tai buvo tikras bohemos atstovas, patrauklios išvaizdos, turėjo gerą balsą, buvo apsiškaitęs, draugiškas. Jo suburtas choras Palėvenės parapiją garsino visoje Panevėžio vyskupijoje. Jame giedojo: Onutė Šeštokaitė, Genė Kavoliūnaitė, Levutė Sirbikaitė, Stefanija Vaičekauskaitė, Albina Karazijaitė, Paulina Bukytė, Danė Jakutytė, Albina Graičiūnaitė, Vanda Petronytė, Juozas Mikšys, Antanas Vapšys, Irena Navikaitė, Stasė Aleknaitė, Irena Navarskaitė, Petras Vapšys, Valė Vanaigaitė, Juozas Alekna, Povilas Valma, Vilius Laucius.

Nuo 1941 m. birželio 9 d. Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios klebonu pradeda dirbti Zenonas Kariač-

¹ Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų, sud. A. Ramanauskienė, Noriūnų biblioteka, 2009, puslapiai nenumuruoti.

² Valantinas A. *Nuo Palėvenės lig Vadakty*, Vilnius, 1998, p. 9–10.

³ Valantinas A. *Tėviškės aidai*, 1992, vas. 25, nr. 7, p. 9.

⁴ *Ten pat*, p. 10.

⁵ *Ten pat*.

ka⁶. Į Palėvenę dvasininkas atvažiavo su dideliu ūkiu ir šeima. Vienuolyno tvartuose laikė ne vieną juodmargę karvę, arklių, daug įvairių paukščių.

Pasak Birutės Grakauskaitės-Simonaitienės, „*paukštide pavertė kadaise buvusią vienuolyno virtuvę. O čia buvo dideli katilai, kuriuose virindavo skalbinius. Visą ūkį saugojo du dideli šunys – Reksas ir Meškis*“⁷. Pirmajame vienuolyno-klebonijos aukšte apsigyveno senutė šeimininkė Natalija, tikroji šeimininkė Bronė, sesuo Elena su trimis vaikais ir tarnaitė Adelė. Antrajame pastato aukšte išikūrė kunigas Z. Kariačka. Į antrąjį aukštą vedė puošnūs, sodria raudona spalva dažyti laiptai. Į dvasininko kambarius buvo galima pakliūti mažais suktais laipteliais, įrengtais prie didelės kunigo virtuvės. Tuo metu klebonijoje gyveno varpininko J. Paskačimo, bažnytinių rūbų skalbėjos A. Grakauskienės ir vargonininko P. Bučio šeimos. Visos šeimos turėjo vaikų, kuriuos saugojo kunigo mylima kalytė Pupa⁸.

Kunigui Z. Kariačkai teko atlaikyti sovietinės valdžios persekiojimus. Daugelio žmonių akyse jis tapo blogas, o iš tiesų buvo inteligentiškas, geros širdies žmogus⁹.

1940 m. buvo atimta visa bažnyčiai priklausiusi žemė, o 1941 m. vėl gražinta bažnyčiai. Antrojo pasaulinio karo metu kunigas padėjo slapstytis iš Vilniaus geto pabėgusioms dviem žydaitėms – Mirai Burde ir dešimtmetei Irmui Degon. Jos gyveno virš suktų laiptų įrengtame kambarėlyje, kurį visi vadino „ausyte“¹⁰. Ten visada slapta gyveno vienos ar kitos valdžios persekiojami žmonės.

Pokario metais į kleboniją dažnai atklysdavo stribų. Vieną naktį jie net sulindo per atvirą pastato orlaidę, prikėlė šeimininkę ir liepė vesti į kunigo kambarius. Nelaukti svečiai klebonijoje nieko nerado, bet kunigas Z. Kariačka nuolat buvo šaukiamas į saugumo tardymus.

1945 m. gruodžio 8 d. dvasininką suėmė ir išsiuntė į lagerį Komijos SSR, netoli Pečioros upės. Tikintieji kunigui laiškuose rašė, kad meldžiasi, laukia sugrižtant. Kunigas atsakydavo: „*Dėkoju vaikams ir visiems už maldas, prašau ir toliau melstis. O aš jiems parvešiu gražių kryželių.*“¹¹ Savo žodį jis tesėjo. Iš lagerio vaikams parvežė kryželių ir iš duonos gumulėlių suvertų rožinių. Dvasininkas grįžo 1946 m. spalio 1 d. be sveikatos, palieęs ir išsekęs, nors lageryje praleido tik vienerius metus. Dėl kunigo paleidimo buvo kreiptasi į SSRS vyriausiąjį prokurorą. Laiške buvo nurodyta, kad kunigas Z. Kariačka vokiečių okupacijos metu Lietuvoje jokioje antitarybinėje veikloje nedalyvavo, o gelbėjo dvi žydaites nuo vokiečių.

Grįžęs kunigas netrukus iš Kupiškio vykdomojo komiteto gavo įsakymą:

⁶ Iš A. Ramanauskienės sudarytos knygelės „Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų“, puslapiui nenumeruoti. Zenonas Kariačka gimė 1890 m. Plungėje, mokėsi progimnazijoje. Nuo 1908 m. – Žemaičių dvasinės seminarijos auklėtinis. 1913 m. išventintas subdiakonu, 1914 m. – kunigu. Vikaru dirbo Švėkšnos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčioje, Kauno Švč. Trejybės bažnyčioje. 1918 m. paskirtas kapelionu lietuviškose mokyklose Vilijampolėje, Žaliajame Kalne ir prieglaudoje Šv. Kazimiero namuose. 1919–1923 m. buvo vikaru Žeimėje, Šauliuose, 1923 m. – vikaru Panevėžio Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčioje, 1926–1927 m. Panevėžio vyskupijos kurijos notaras. 1929–1940 m. Klovainių Švč. Trejybės bažnyčios administratorius. Keturiolikos poezijos ir prozos knygelių autorius. 1941 m. birželio 9 d. paskirtas Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios klebonu. 1945 m. gruodžio 8 d. areštuotas, išvežtas į Komijos SSR, 1946 m. spalio 1 d. paleistas grįžo į Palėvenę. 1952 m. perkeltas į Krinčino Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčią administratoriumi, šios bažnyčios šventoriuje 1954 m. spalio 10 d. ir palaidotas.

⁷ Grakauskaitė-Simonaitienė B. Prisiminimai 2014 m. *Kupiškio etnografijos muziejaus byla Palėvenė II* (toliau – KEM BP), p. 1.

⁸ *Ten pat*, KEM BP, p. 2.

⁹ *Ten pat*, KEM BP.

¹⁰ *Ten pat*, KEM BP, p. 3.

¹¹ *Ten pat*, KEM BP.



„Tamsta esi iškeliamas iš užimamų patalpų, nes patalpos, kuriose gyvenat, yra paaimamos dėl grūdų sandėlių. Todėl iki š. m. rugpjūčio mėn. 15 d. apleisti patalpas išsikeldamas iš jų.“¹²

Šv. Jono atlaidų procesijos dalyviai su kunigu Zenonu Kariačka. Apie 1944 m. Iš Birutės Grakauskaitės-Simonaitienės albumo

Gavęs pranešimą kunigas 1949 m. rugpjūčio 13 d. persikėlė į Noriūnų kaime esantį Siaurių namą. Dirbdamas ilgesnį laiką pagal išgales rūpinosi Palėvenės bažnyčios ir vienuolyno remontu. Jo pastangomis 1942 m. gegužės mėnesį vienuolyno rūmų gale buvo įrengta antroji virtuvė ir paaukštinimas, įdėti langai, įmūrytas katilas¹³. Parapijos geradaris Juozas Alekna iš Terpeikių kaimo paaukojo naują baltą arnotą. 1943 m. Teodora Jackevičienė iš Pamarnakių kaimo bažnyčiai paaukojo apdangalą altoriui uždengti. Šalia bažnytinių darbų buvo nepamirštas ir sodas. 1942 m. pasodinta 12 krūmų serbentų, 10 krūmų agrastų, o 1943 m. pavasarį sodas aptvertas dailia tvorele. 1947 m. pasodinta 10 didelių obelių, 8 geltonosios slyvos, serbentų ir kitokių slyvų. Šv. Dominyko bažnyčiai priklausė mūrinė bažnyčia (nacionalizuota), klebonija (senas mūrinis vienuolynas), parapiinė salė, klojimas, daržinė, tvartai – visa iš mūro ir po vienu stogu. Pirtis medinė (be langų ir be krosnies)¹⁴. Inventoriaus knygoje nurodomi tie patys altoriai. Jie nebuvo renovuoti. Dirbant Zenonui Kariačkai, bažnyčios smulkųjų inventorių sudarė 52 daiktai.

Vadovauti šiai istoriškumu ir grožiu išsiskiriančiai parapijai buvo paskirtas kunigas vienuolis jėzuitas Pranciškus Masilionis. 1952 m. spalio 20 d. šios bažnyčios inventorių per-

¹² Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, *Panevėžio vyskupijos kurijos archyvas* (toliau – PVKA), b. 1940–1960, p. 74.

¹³ Palėvenės bažnyčios inventoriaus knyga, PVKA, 1942 m., p. 19.

¹⁴ *Ten pat.*

duotas naujai paskirtam Palėvenės administratoriui Pranciškui Masilioniui¹⁵. Naujai paskirtas tėvelis, kaip jį vadino parapijiečiai, atvyko iš Karsakiškio jau sirgdamas tuberkulioze. Šio žmogaus paskyrimas – tikra Dievo dovana Palėvenės parapijai: Tėvas Pranciškus sugebėjo suderinti pamaldumą ir aktyvią veiklą parapijoje. Tai matė visi, kuriems nors truputėlį teko bendrauti su juo. P. Masilionis kartu su zakristijonu Vincu Biekša gyveno varganomis sąlygomis dviejuose vienuolyno kambariuose, nes kitose patalpose buvo įsikūrusi „Aukštaičių“ kolūkio kontora. Tačiau kiek galėdamas rūpinosi klebonijos patalpomis ir inventoriumi. Nuo 1952 m. liepos mėn. iki 1953 m. spalio 18 d. klebonijos virtuvėje buvo pastatyta nauja duonkepė krosnis ir viryklė, sienoje įtaisyta didelė spinta, sutvarkyti klebonijos koridoriai, kambariai išdažyti kalkėmis¹⁶. Tačiau ramiai gyventi naujoje vietoje neteko ilgai. 1953 m. lapkričio 14 d. pas P. Masilionį atvyko Kupiškio rajono sekretorius Paplauskas ir „Aukštaičių“ kolūkio pirmininkas Kazys Petrauskas. Jie kaltino kunigą, kad karvė ir žąsys ganosi kolūkio javų lauke, kad nuganė daug pievos, nemoka nuomos mokesčio ir panašiai. Įsakė kuo greičiau išsikelti, dar prieš žiemą. *„Ką tik buvome sutaisę 7 duris, kas mums kainavo lig 500 rublių. Be to, pirmiau buvo sutvarkytos krosnys, kas mums kainavo lig 1 500 rublių.“*¹⁷ Brazdžiūnas reikalavo, kad vienuolis su zakristijonu išsikraustytų tuoj pat. Paplauskas, lauke pamatęs sandėliuką, pasiūlė Pranciškui Masilioniui įkurti jame kleboniją. Jo bendradarbis Brazdžiūnas užprotestavo ir liepė įrengti kleboniją šventoriuje. Klebonas valdininkams paaiškino, kad šventoriuje statyti kleboniją draudžiama, ir norėjo pasilikti špitolę. Tačiau prašymas buvo atmestas. Tuomet kunigas P. Masilionis kreipėsi į Kupiškio rajono pirmininką Paplauską. Šis liepė gyventi ir mokėti mokesčius. Butų ūkio darbuotoja peržiūrėjo kainoraštį ir pareiškė, kad tik tarnautojai moka po 0,35 kapeikos už metrą. Nepraėjus nė mėnesiui, komisija išmatavo kambarius ir liepė per tris dienas išsikelti. Mokesčius skyrė pačius didžiausius. Buvo apskaičiuotas viršplotis – po 9 rublius, bendra virtuvė, sandėlis, kambariai. Išėjo 6 999,55 rublio suma¹⁸. Esant tokiai padėčiai,

¹⁵ Iš A. Ramanauskienės sudarytos knygelės „Palėvenės šv. Domyko parapijai – 150 metų“, puslapiu nenumuotai. Pranciškus Masilionis gimė 1902 m. vasario 26 d. Pažosų k., Joniškėlio parapijoje, Pasvalio rajone. Tėvai Viktorija ir Jonas buvo pamaldūs, darbštūs ūkininkai, išauuginę 3 sūnus ir 6 dukras. Pranukas mokėsi Pušaloto ir Joniškėlio pradžios mokyklose, vėliau lankė Panevėžio realinę mokyklą. 1922–1923 m. Kauno valstybiniame universitete studijavo filosofiją. 1923 m. P. Masilionis pradėjo mokytis Kauno kunigų seminarijoje, o 1927 m. vysk. Kazimieras Paltarokas suteikė jam kunigystės šventinimus. Dirbo vikaru Šv. Stanislovo bažnyčioje, buvo kurijos kancleris, Panevėžio amatų ir ruošos mergaičių mokyklos kapelionas. 1929 m. įstojo į Jėzuitų ordiną. Tėvai jėzuitai P. Masilionį išsiuntė testuoti teologijos studijų į Austriją, Insbruką. Grįžęs darbavosi Šv. Ignaco bažnyčioje Šiauliuose. Uždarius vienuolyną, 1952 m. tėvas P. Masilionis perkeltas dirbti į Palėvenės parapiją. 1955 m. liepos 10 d. Palėvenėje, buvusiuose vienuolyno pastatuose, kilo gaisras, užsidegė ir bažnyčia. Sudegus bažnyčios stogui, valdžia bažnyčią užplombavo ir reikalavo atiduoti raktus. Tėvas Pranciškus nesutiko ir nepaisydamas oro pamaldas laikydavo šventoriuje. Dirbdamas tokiomis sąlygomis kunigas susirgo plaučių džiova, bet ir sirgdamas bažnyčią suremontavo. Palėvenės parapijoje dirbo iki 1960 m., vėliau buvo iškeltas į Saločius. 1967 m. P. Masilionis paskiriamas į Vyžuonų parapiją altariu, 1969 m. perkeltas į Kriklėnus ir skiriamas parapijos administratoriumi. 1977 m. – Sidabravo ir Dapšionių parapijų klebonas, bet dėl silpnos sveikatos nuo pareigų Dapšionyse atleidžiamas. Būdamas 78 m. ėmėsi remontuoti Sidabravo bažnyčią...

1980 m. spalio 14 d. kunigas mirė, palaidotas Sidabravo bažnyčios šventoriuje. Jo kapą lanko Palėvenės parapijiečiai, dalyvauja jo mirties metinių šv. Mišiose, kurios vyksta kiekvienų metų spalio mėn. Sidabrave.

¹⁶ Palėvenės šv. Domyko bažnyčios inventoriaus knyga, PVKA, p. 20.

¹⁷ Palėvenės šv. Domyko bažnyčia, PVKA, p. 80.

¹⁸ Ten pat, p. 80.

P. Masilionis užtarimo išvyko ieškoti į Vilnių, bet niekas nesutiko padėti. Išsikelti liepė ir Kupiškio dekanas kunigas Leonas Lukšas. Parapijiečiai laikinai įrengė bažnyčios zakristijos patalpas ir sandėliuką. Į jas kunigas persikėlė gruodžio 31 d., nors dar nebuvo krosnies ir buvo labai šalta¹⁹. Nuomos pinigų bažnyčios tarnautojai turėjo sumokėti iki 1953 m. gruodžio 8 d. Iš naujo perskaičiavus, visiems susidarė 599,55 rublio suma. P. Masilionis, nesutikdamas su valdininkų sprendimu, padavė juos į teismą. Tuomet ir paaiškėjo, kad valdžios atstovai pasiūlė ne pagal įstatymus. Teismas būtų visiškai atleidęs nuo mokesčių, jei būtų turėjęs susitarimą su vyskupu.

Kunigas P. Masilionis su zakristijonu apsigyveno Povilo Šablevičiaus antrame namo gale²⁰. Šis butas bažnyčios tarnams buvo išnuomotas iki 1955 m. rugpjūčio pabaigos. Pasibaigus sutarčiai, nebuvo vietos kunigui gyventi, nes Palėvenėje trūko kambarių ir namų, visuose buvo gyvenama²¹. Šablevičiaus troboje kambariai nuo šeimininko buto buvo atskirti tokia siena, jog gerai girdėjosi kalbos, vaikelio verksmas, radijas. Liūdynės vieniemyje gyvenanti Teofilė Grincevičienė paskolino didelį valgomąjį stalą. Skolinimo rašte nurodo, kad stalas bus gražintas pagal savininkės pareikalavimą ir nesugadintas. 1953 m. „Aukštaičių“ kolūkis kunigui skyrė 10,48 aro žemės sklypą, kuriame turėjo būti pradėta statyti klebonija.

Jėzuito P. Masilionio sveikatą labai pablogino prastos gyvenimo sąlygos ir nesibaigiantys konfliktai su valdžia. Dėl progresuojančios ligos dvasininkas buvo priverstas gydytis. O vyskupas į Palėvenę laikinai eiti vikaro pareigas nuo 1954 m. lapkričio 13 d. paskyrė Petrą Baltušką²².

Povilo Šablevičiaus namuose kartu su zakristijonu apsigyveno ir atvykęs vikaras P. Baltuška. Gydytojams nustatė, kad plaučiuose nebėra tuberkuliozės židinio, P. Masilionis sugrįžo į Palėvenę. Gydytojai dvasininkui liepė ir toliau labai prisižiūrėti. Grįžęs iš Kauno po gydymo P. Masilionis įsikūrė Valos namelyje. Tai buvo kambarėlis žemomis lubomis, 8 1/2 metro pločio. Bet ir šis butas pažadėtas tik ligi kitų metų vasario mėn.²³ Palėvenės vargonininkas gyveno kambarėlyje miestelio gale, tolokai nuo bažnyčios²⁴.

¹⁹ Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 81.

²⁰ *Ten pat*, p. 102.

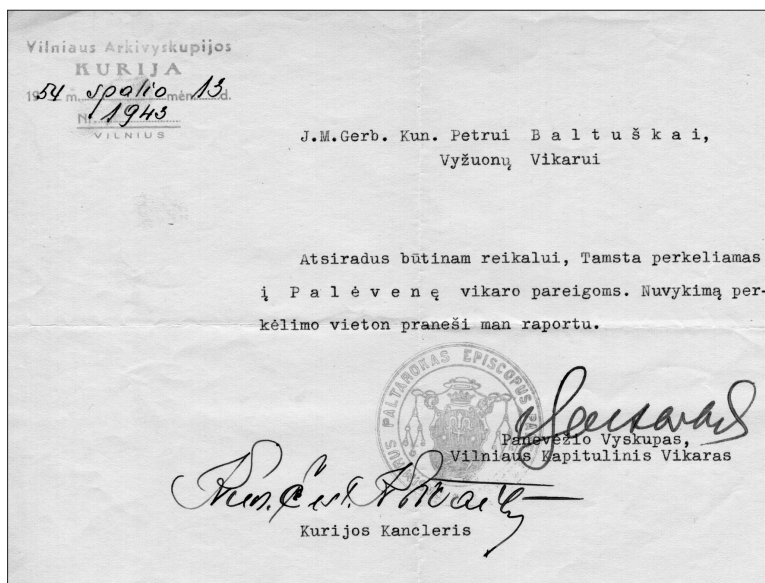
²¹ Masilionis P. Raštas Jo Ekscelencijai Panevėžio vyskupui, 1954 11 08, Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 105.

²² Iš A. Ramanauskienės sudarytos knygelės „Palėvenės šv. Dominyko parapija – 150 metų“, puslapiui nenumeruoti. Petras Baltuška gimė 1930 m. lapkričio 20 d. ūkininkų Rapolo Baltuškos ir Barboros Vėbrintės šeimoje, Užkalnių kaime, Ramygalos parapijoje ir valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Nuo 1938 m. mokėsi Barklainių pradinėje mokykloje, 1942–1950 m. Ramygalos A. Smetonos gimnazijoje. 1950 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją, 1954 m. vysk. Kazimieras Paltarokas įšventino į kunigus ir paskyrė vikaru į Šv. Jurgio parapiją Vyžuonose, Utenos rajone. Nuo 1954 m. lapkričio 13 d. iki 1956 m. birželio 20 d. dirbo Palėvenės parapijoje vikaru prie kun. Pranciškaus Masilionio. Daug prisidėjo atstatant sudegusią Palėvenės bažnyčią. 1956–1964 m. dirbo Anykščių Šv. apaštalo Evangelisto Mato bažnyčioje, 1964–1970 m. – Zarasų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų parapijos vikaras, nuo 1970 m. pradėjo dirbti Daugailių Šv. Antano Paduviečio bažnyčios klebonu. Nuo 1972 m. 16 metų aptarnavo Baltišės parapiją, o nuo 1990 m. taip pat 16 metų – Vajesiškio parapiją, nuo 1978 m. – koplyčią Juknėnuose. Dėstė tikybą Daugailių, Vajesiškio, Baibių pagrindinėse mokyklose, Juknėnų ir Radeikių pradinėse mokyklose. 2001 m. suteiktas garbės kanauninko titulas, o 2004 m. – Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Nr. 128 apdovanotas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi. 2004 m. kunigas paminėjo 50 metų kunigystės jubiliejų. 2006 m. gruodžio 6 d. popiežiaus Benedikto XVI dekretu suteiktas monsinjoro titulas.

Kun. Petras Baltuška mirė 2012 m. spalio 13 d., palaidotas Daugailių bažnyčios šventoriuje.

²³ Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 10.

²⁴ *Ten pat*, p. 10.



*Vilniaus
arkivyskupijos kurijos
1954 m. spalio 13 d.
raštas dėl kunigo
Petro Baltuškos
paskyrimo į Palėvenę
vikaru. KEM*



Sugrįžus į Palėvenę P. Masilionui, 1955 m. liepos 10 d. besilinksminantis jaunimas padegė vienuolyno patalpas. Apie įvykį palėveniečiai pasakojo įvairiai. Buvo kalbama, kad gaisrą sukėlė vaikai, žaisdami su degtukais, be to, vienuolynas buvo dengtas medinėmis lentelėmis, kurios pirmiausia ir užsiliepsnojo²⁵. Prieš gaisrą vienuolyno salėje turėjo vykti vaidinimas „Nekviesta viešnia“. Ruošiant vaidinimą, prie elektros stiebo stovėjo primusinė lempa, ji buvo judinama, todėl sprogo ir užsidegė dalis vienuolyno. Ugnis plito į bažnyčios ir

*Palėvenėje. Kalenda.
Rogėse sėdi antras
iš dešinės kunigas
Petras Baltuška.
1956 m. sausio 11 d.
DPMM*

²⁵ Žalneriūnienė S. Prisiminimai 2013 m., KEM BP, p. 20.

miestelio pusę. Užsilepsnojo Povilo Šablevičiaus troba, ugnis sunaikino namelį, kuriame gyveno pamaldžios moterėlės, vadinamosios davatkos²⁶. Liepos 10 d. buvo karšta ir sausa. Gesinti gaisro susirinko daug žmonių. Neliko abejingas ir jaunimas – „vyrai voliojo rąstus, kad tik neužsidegtų varpinė. Nuo varpinės priklausė bažnyčios likimas, valdžia dėmesį skyrė namams gesinti, žmonės supyko su valdžia“²⁷. Talkininkai mirkė marškas vandenyje ir klojo ant gyvenamųjų namų. P. Masilionis vieną berniuką pasiuntė ant bažnyčios stogo, kad numestų dokumentus, senas knygas. Spėjo nedaug išmesti, bet popierius nuo dūmų dar labiau suiro. Iš vienuolyno bibliotekos Stasė Žalneriūnienė su kitomis moterimis, vaikais mėtė knygas. Kai atvyko ugniagesiai ir rajono vadovai, vienuolynas jau buvo apimtas didelių liepsnų. Pirmininkas P. Masilionis pirmiausia liepė gesinti vienuolyną, nes ten buvo kolūkio patalpos. Gesinti bažnyčios neleido. Kupiškio gaisrininkų turima žarna buvo per trumpa. Atvyko pastiprinimas iš Panevėžio – gaisrinė ir kareivių dalinys. Įlipę į bokštą gaisrininkai gesino ugnį. Vandenį sėmė iš Lėvens upės. Prieš kalną vandenį reikėjo pumpuoti. Apie įvykusią nelaimę kunigas P. Masilionis rašte Panevėžio vyskupui rašė:

„Kupiškio ir Panevėžio ugniagesiai tik prigesino gerai apdegusias liekanas ir jas sumetė ant stogo. Jie taip pat išgelbėjo varpus, nes ugnis viešpatavo ir bokšte. Apdegė medinės varpų atramos. Tuo tarpu negalima skambinti, nes varpai gali išgriauti varpinę. Bažnyčios viduje apgadintos stacijos ir šiek tiek apdegė naujas baldakimas. Nudegė visas buvusio vienuolyno stogas. Taip pat ir mūro sienelės. Be stogo liko vargonininko butas, nes vargonininkas tebegyveno vienuolyne. Administratoriaus valgomasys vėl sugrįžo į „Betliejų“, t. y. į tą patį sandėliuką, kuriame gyvenome, kai buvome iškelti iš senųjų rūmų.“²⁸

Kunigas P. Masilionis rašė, kad reikalingas skubus bažnyčios remontas, nes lubos išliko sveikos, bet nuo skliautų gali įgriūti į bažnyčios vidų. „Po gaisro visus žmones išprašiau iš bažnyčios, užrakinom duris, bet ką daryti su varpais? Aš nebegalėjau nieko.“²⁹ Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia buvo meno paminklas, todėl jau kitą dieną kun. P. Masilionis nuvyko į Šiaulius. Buvo atsivežtas inžinierius architektas Nistelis. Jis viską ištyrė, nurodė, ką reikia daryti, kad negriūtų varpai, kol bus suremontuoti. Bažnyčios komitetas sudarė bažnyčios stogo atstatymo sąmatą. Nustatyta, kad gaisro padariniams likviduoti reikia 72,6 tūkstančio rublių. Tačiau komitetas neturi tiek lėšų, kad atliktų darbus. Buvo prašoma tarpininkauti, kad TSRS architektūros reikalų valdyba pastatui atstatyti skirtų lėšų ir medžiagų, o darbus atliktų Mokslinės restauracinės gamybinės dirbtuvės specialistai³⁰. Kunigui P. Masilionui pavyko Vilniuje susitarti su restauratoriais dėl tolesnio darbo. Buvo parengtas remonto planas, skirta medienos. Dvasininkas, vyskupo K. Paltaroko paskatintas, dėl medienos kreipėsi į Religijų reikalų tarybos prie TSRS MT įgaliotinį Lietuvos TSR Pušinį. Jis, sužinojęs, kad bažnyčioje vyksta pamaldos, liepė ją uždaryti³¹.

²⁶ Januškienė D. Prisiminimai 2013 m., KEM BP, p. 21.

²⁷ Ten pat, KEM BP.

²⁸ Masilionis P. Raštas Jo Ekscelencijai Panevėžio vyskupui, Palėvenės šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 27.

²⁹ Masilionis P. Palėvenės bažnyčios jubiliejus: 1676–1976 m., Palėvenės šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 15.

³⁰ Masilionis P. Raštas Religijų reikalų tarybos prie TSRS MT įgaliotiniui Lietuvos TSR drg. Pušiniui 1955 m. rugpjūčio 18 d. Palėvenės šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 37.

³¹ Masilionis P. *Meilės jūra. Tėvas Pranciškus Masilionis gyvenime ir atsiminimuose*, Kaunas, 2003, p. 25.

1955 m. liepos 22 d. Palėvenės bažnyčią apžiūrėjo Pušinio pavaduotojas Sukalckis, Kupiškio rajono pirmininko pavaduotojas Žukovas, Kupiškio milicijos viršininkas, inžinierių ir architektų nebuvo. P. Masilionis, jų prašomas, parodė architekto Nistelio 1955 m. rugpjūčio 19 d. raštą, kuriame sakoma, kad nei bažnyčios skliautai, nei varpai žmonių gyvybei nepavojingi³². Tačiau jau liepos 23 d. kunigui P. Masilioniui buvo perduota Pušinio telegrama, kurioje buvo išakyta uždaryti Palėvenės bažnyčią iki remonto pabaigos. Kunigas su Palėvenės bažnyčios komitetu prašė Panevėžio vyskupijos pagalbos. Jie reikalavo, kad bažnyčia būtų kuo greičiau suremontuota ir atidaryta, nurodyta jos uždarymo priežastis.

„Kadangi apie bažnyčios stiprumą spręsti gali specialistai, tai reikia, kad būtų sudaryta inžinierių bei architektų komisija, kuri ištirtų bažnyčią ir nesant pavojaus gyvybei tuojau leistų vėl naudotis patalpomis.“³³

Parapijiečiai po truputėlį pirkė medieną.

„Vyrai atvežė lentas, sunėrė gegnes. Rajono valdžios prašau raktų, nes laiptai ant bažnyčios stogo veda tik iš bokšto, kuris taip pat užrakintas. Rajonas neduoda, varo leidimo į Vilnių pas Pušinį.“³⁴

Kunigui daug kartų teko vykti į Vilnių ir grįžti be leidimo. Palėvenėje ne kartą siautėjo Kupiškio rajono vykdomojo komiteto pirmininkas Paplauskas ir rajono partijos sekretorius (pavardė nežinoma). Galop uždarė zakristiją. Šv. Mišios, kurias dažniausiai laikė P. Baltuška, buvo pradėtos laikyti šventoriuje. Pagalbą suteikė Kupiškio klebonas ir dekanas: paskolino šv. Mišioms laikyti reikiamą inventorių.

„Altorius buvo įrengtas vienoje iš kryžiaus kelio stočių. Ypač sunku buvo lyjant ir pučiant vėjui. Sekmadieniais ten sakydavau pamokslą, o po šv. Mišių nueidavome prie zakristijos, suklaupdavome, nes už durų buvo Viešpats. Ir per šv. Mišias choristai čia pat mums giedodavo. Mums bažnyčia buvo visas didelis šventorius. Jo stogas – gražus dangus. Išpažinčių klausydavau sėdėdamas ant kėdės“³⁵, – rašė P. Masilionis.

Taip parapijiečiai ir kunigas vargo du mėnesius.

Vykdyti bažnyčios atstatymo darbus rugpjūčio mėnesį dar buvo nesunku. Tačiau rugsėjo pradžioje orai pablogėjo. Rytais kylantis iš Lėvens slėnio rūkas bažnyčią apgaubdavo kaip smalkių dūmai. Kunigas, paklausęs Vilniaus paminklų apsaugos komiteto specialistų, dar kartą kreipėsi į Pušinį ir parašė antrą prašymą, kad sudarytų komisiją, patikrintų bažnyčios būklę. Grįžus iš Vilniaus, kitą dieną šventorių užplūdo daug vyrų, vadovaujami rajono vadų.

„Vidury šventoriaus atsistojo vienas vyras, niekur nesikišo, tik rūkė ir rūkė. Kažkuris

³²Masilionis P. Pareiškimas Panevėžio vyskupijos kurijai, Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 37.

³³Ten pat.

³⁴Masilionis P. Meilės jūra. Tėvas Pranciškus Masilionis gyvenime ir atsiminimuose, p. 25.

³⁵Ten pat, p. 27.

*mane informavo, kad jis iš Vilniaus specialiai atsiųstas paminklams saugoti. Paskum patyriau, kad tai būta vyro tikrai iš Vilniaus. Į rajoną jis buvo atvykęs dėl traktorių*³⁶, o ne bažnyčios reikalais.

Tai buvo melas, kurį sovietiniai veikėjai sugalvojo norėdami apgauti kunigą P. Masilionį. Po kurio laiko reikalai pajudėjo, į Palėvenę atvyko jaunas inžinierius parengti vienuolyno stogo remonto plano. Buvo sudaryta trijų žmonių komisija. 1955 m. rugsėjo 21 d. komisija surašė reikiamų darbų atlikimo aktą, kuriame nurodė, kad darbai turi būti atlikti iki 1955 m. lapkričio 27 d. Zakristijoje jokių skliautų deformacijų nerasta. Nors bažnyčios bokšto konstrukcija viršutinėje dalyje kiek apdegė, bet jau buvo sustiprinta. Siūlyta, iki bus atstatyta visa bokšto konstrukcija, didžiausiais varpais neskambinti³⁷.

Kupiškio rajono valdžia grasino kolūkiečiams,ėjusiems padėti tvarkyti bažnyčios. Sakė, kad atims šieno atsargas už darbą prie bažnyčios. Nepaisant grasinimų, dažnai po pamaldų žmonių ant stogo buvo pilna. Bendromis pastangomis pavyko sutvarkyti bažnyčios stogą, medinis kryžius buvo pakeistas į geležinį. Kryžiaus kelio stotelėse pritvirtinti nauji geležiniai kryžiai. Centrinuose vartuose – naujas geležinis kryžius sudegusio vietoje.

P. Masilionis visą laiką rūpinosi bažnyčios atstatymo darbais. Palėveniečiai prisimena, kad jis bažnyčiai nupirko baldakimą. Su dideliu nešuliu išlipo Radžiūnų geležinkelio stotelėje ir ant nugaros užsidėjęs atnešė į Palėvenę. 1956 m. varpinės bokšto langai buvo užverti vielos tinklu. 1957 m. galutinai sutvarkytas stogas, baltai nudažyta bažnyčia. 1958 m. Kazys Ščepanavičius pagamino šventoriaus ir kapinių vartus, jam už darbą sumokėta 8 685 rubliai. Zakristijoje išlietos betoninės grindys. Po gaisro altoriuose buvusios skylės užmūrytos. Išigyta 44 skardinės ir 6 medinės žvakidės, du dideli paveikslai – šv. Jurgio ir šv. Kazimiero, didelis sieninis laikrodis, baltas arnotas, balta kapa, du šilko užvalkalėliai, statula, restauruoti 6 žibintai, kurie buvo apdaužyti, išvalytas bokštas, idėtos durelės, sutvarkyti langai³⁸. Bažnyčios vargonus pavedė sutvarkyti ir išvalyti Eduardui Šlenteriui. 1956 m. rugsėjo 11 d. jam už darbą sumokėta 640 rublių³⁹.

Kunigas P. Masilionis 1959 m. nupirko Betliejui skulptūreles, ir, kaip pats rašo, „už Betliejų sumokėjau 2 200 rub. 1959 m. gruodžio 23 d.“⁴⁰ Kadangi remontui trūko lėšų, kreipėsi į Palėvenės parapijos gyventojus ir rinko aukas. Bažnyčios archyve yra išlikę aukotojų sąrašai. Antai Rudilių kaimo gyventojai paaukojo 841 rublį, Radžiūnų – 735 rublius, Aukštadvario – 1 300 rublių, Siaurių – 585 rublius, Žagūnių – 865 rublius, Akmenių – 939 rublius, Stirniškių – 650 rublių, Varniškių – 1 000 rublių⁴¹. Aukos buvo renkamos 1958 m. 1955 m. remonto darbai kainavo 69 032 rb. Bažnyčios kasa turėjo 4 000 rb skolų. 1956 m. sumokėta 1 628 rb, o 1957 m. – 2 731 rb. Bokšto ir varpų remontas kainavo 7 020 rb.⁴²

³⁶ *Ten pat.*

³⁷ 1955 m. rugsėjo 21 d. komisijos sudarytas aktas, Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 38.

³⁸ Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios inventoriaus knyga, PVKA, p. 29.

³⁹ *Ten pat*, p. 31.

⁴⁰ *Ten pat*, p. 32.

⁴¹ Aukų sąsiuviniai. 1958 m., *Palėvenės bažnyčios archyvas*.

⁴² Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios inventoriaus knyga, PVKA, p. 31.

Su didele pagarba ir meile vyresniosios kartos palėveniečiai atsimena vienuolį jėzuitą kunigą P. Masilionį.

„Nesibardavo už darbą sekmadieniais. Sakydavo, kad darbas yra malda. Už vestuves neimdavo jokie mokesčio, pėsčias eidavo pas ligonį. Kaip atėjo su mamos austos vilnonės medžiagos kostiumu, taip ir išėjo. Pėsčias apkeldavo visas trobas.“⁴³

Bedieviai visai stengėsi pakenkti ištikimam Dievo tarnui vienuoliui jėzuitui kunigui P. Masilioniui. Buvo atimtas kunigo registracijos pažymėjimas. Be jo nebuvo galima dirbti kunigu. Tik vyskupui Julijonui Steponavičiui įsakius, pažymėjimas buvo gražintas. Tai buvo nepaprasto kuklumo ir nuolankumo pavyzdys:

„Niekas niekada negirdėdavo, kad kuo nors pasididžiutų apie savo nuveiktus darbus ar talentus, o jų tikrai turėjo: nuostabią atmintį, iškalbą, sveiką humoro jausmą, pasižymėjo gabumais, kalbėjo lotynų, vokiečių, prancūzų kalbomis. Kiekvieną nuoskaudą prisimindavo nuolankiai, su šypsena. Nuolankumas neatskiriamai buvo susijęs su kantrumu. Jis mylėjo žmones, nežiūrėdamas jų silpnybių.“⁴⁴

Šis Dievo tarnas pagal išgales rūpinosi kitais, palengvindavo vargus ir kančias. Buvo už tvirtą šeimą, blaivų gyvenimo būdą, prieš negimusių būtybių žudymą. Dvasininko pamokslai buvo nuostabūs, jų neatpasakosi, tik širdimi galėdavai pajusti. Šv. Velykų rytą į Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčią tikintieji skubėdavo iš visų parapijos vietovių. P. Masilioniui daug laiko skyrė rekolekcijų vedimui Kauno kunigų seminarijoje ir Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje, nors jų vedimas buvo uždraustas tuometinės valdžios. Apie jo rekolekcijas lenkų prelatas Ellertas yra pasakęs: *„Pas mus į Vilnių prieškariniais laikais atvykdavo rekolekcijų vesti ir iš Krokuvos, ir iš Varšuvos labai išsilavinę eruditai vienuoliai, tačiau šis tėvelis kažkuo pranoko visus.“⁴⁵* Didelis kunigo P. Masilionio nuopelnas yra Eucharistinio Jėzaus seserų kongregacijos įkūrimas pagrindžio sąlygomis ir kunigų eucharistinio sąjūdžio organizavimas. Eucharistijos bičiulių sąjūdis organizuodavo pėsčiųjų žygius į Šiluvą, Kryžių kalną. Šis judėjimas, prie kurio prisidėjo jėzuitas P. Masilioniui, davė pagrindą Lietuvos bažnyčiai išsiveržti į laisvę iš komunistinės okupacijos⁴⁶. P. Masilioniu žavėjosi ir būsimasis vyskupas Sigitas Tamkevičius. Jis prisiminė, kad kurso draugai 1957 m. pakvietė jį į Palėvenę dalyvauti aštuonių dienų rekolekcijose.

„Nuvykau į rekolekcijas vieną dieną pavėlavęs, todėl man rekolekcijas ir konferencijas paskirdavo atskirai, kol prisivijau visus. Stebėjau Pranciškaus uolumu. Vakare kai kuriomis dienomis akys lipte lipdavo nuo miego, o jis, būdavo, prisėda ant lovos ir užsidedęs kalba apie didžiadišius, kad reikia Dievui visiškai pasiduoti. Buvau dėkingas P. Masilioniui, nes jis man padėjo spręsti kai kuriuos dvasinio gyvenimo sunkumus.“⁴⁷

Kartu su P. Masilioniu nuo 1952 m. iki 1960 m. vargonininku dirbo Benjamins Čybas. Choristams Emilijai

⁴³ Žalneriūnienė S. Prisiminimai, KEM BP, p. 21.

⁴⁴ Masilioniui P. Meilės jūra. Tėvas Pranciškus Masilioniui gyvenime ir atsiminimuose, p. 60.

⁴⁵ Ten pat.

⁴⁶ Ten pat, p. 104.

⁴⁷ Ten pat, p. 85.

Vapšytei, seserims Albinai ir Monikai Graičiūnaitėms, Irenai Navarskaitei, Benignai Šilinienei, Irenai Navikaitei-Zuozienei, Kaziui Smičiui, Pranui Jėčiui, Povilui Valmai, Petruui Stonikui, Juozui Mikšiui, Almonai Mikalauskaitei teko giedoti visose šv. Mišiose. Ši žmonių grupė šventoriuje giedojo po gaisro spiginant saulei, pučiant vėjui, pliaupiant lietui.

Iš Palėvenės kunigas P. Masilionis iškeltas 1960 m. birželio 10 d. Būdamas 78 metų remontavo Sidabravo bažnyčią, o jam padėjo viena seserų vienuolių. Darbus lėtino atsinaujinusi liga. Kunigas buvo paguldytas į Šiaulių respublikinę ligoninę. Iš jos tikėjosi greit grįšias ir tęsias parapijos dvasininko gyvenimo darbus ir mūrinio bažnyčios pastato remontą. Nepadėjo nei artimųjų meilė ir maldos, nei gydytojų rūpestingumas. Vienuolis jėzuitas mirė 1980 m. spalio 14 d. Kunigas Pranciškus Masilionis buvo palaidotas Sidabravo bažnyčios šventoriuje. Šv. Mišias už velionį aukėjo vyskupas Julijonas Steponavičius, Vincentas Sladkevičius, Panevėžio kunigas kancleris jėzuitų provincijolas Jonas Danyla, jėzuitai, vyskupų atstovai, dekanai ir 135 kunigai. Prie kapo pamokslą pasakė kunigas Sigitas Tamkevičius, tuomet buvęs Kybartų klebonu. Nuo 2007 m. kiekvienų metų spalio mėnesį Palėvenės parapijos tikintieji vyksta į Sidabravą paminėti vienuolio jėzuito kunigo Pranciškaus Masilionio mirties metinių. Vienuolio 30-osios mirties metinės buvo paminėtos Palėvenėje 2008 m. parapijos dieną. Tuomet bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios, skaitomi P. Masilionio sukurti eilėraščiai, bažnyčios choras giedojo kunigo sukurtas giesmes. 2010 m. Palėvenės Gyvojo rožinio narės su vadove Aldona Ramanauskiene vyko į Sidabravą.

„Prieš šv. Mišias kalbėjome Rožinio maldą. Šv. Mišias aukėjo arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, Eugenijus Bartulis ir Jonas Kauneckas. Prie kapo meldėmės, sugiedojome Viešpaties angelo maldą, padėjome gėlių, uždegėm žvakutes. Kun. P. Masilionis Palėvenės parapijoje paliko gyvenimo dorybės pėdsakų, nepalūžo taip sunkiai besirūpindamas Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios remontu. Tai buvo žmogus, kunigas, visą gyvenimą su ypatinga meile skelbęs tikrąjį tikėjimą“⁴⁸, – rašė Aldona Ramanauskienė.

Nuo 1960 m. liepos mėn. vadovavimą Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčiai perėmė kunigas Jonas Uogintas. 1960 m. liepos 25 d. Palėvenės bažnyčios komitetas, susidedantis iš pirmininko Antano Stankevičiaus, sekretoriaus Kazio Smičiaus, išdininko Juozo Mikšio, remiamas komisijos pirmininko Leono Minkevičiaus ir narių Jono Stankevičiaus, dalyvaujant buvusiam klebonui Pranciškui Masilioniui, perdavė naujam klebonui Jonui Uogintui bažnyčios inventorių ir statybines medžiagas, apytuštę bažnyčios kasą⁴⁹. Naujojo klebono brolis Bronius Uogintas nutapė paveikslą „Kristus karste“. Dvasininkas labai mėgo skaityti, kaupė asmeninę biblioteką, dalį laisvalaikio skyrė bitininkystei. Nedidelį bityną laikė klebonijos sode.

1961 m. rugpjūčio 21 d. TSRS Ministrų Tarybos nutarimu „Dėl Lietuvos TSRS respublikinės reikšmės architektūros paminklų sąrašo patvirtinimo“ Palėvenės bažnyčios pastatas įtraukiamas į respublikinės reikšmės ar-

⁴⁸ Ramanauskienė A. Kunigo Pranciškaus Masilionio 30 metų po mirties paminėjimas, *Tau, parapijiet!* [Palėvenė], 2010, lapkričio mėn., nr. 10(49), p. 3.

⁴⁹ *Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų*, sud. A. Ramanauskienė, puslapiai nenumuruoti.

chitektūrinių paminklų sąrašą⁵⁰. Paskelbus Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia respublikinės reikšmės architektūros paminklu, būtinai reikėjo ją elektrifikuoti. Palėvenės bažnyčios komitetas parašė prašymą Kupiškio rajono kolūkių ir tarybinių ūkių gamybinės valdybos viršininkui dėl bažnyčios elektrifikavimo: „*Palėvenės bažnyčioje vakarais ir rytais, ypač rudenį ir žiemą, į pamaldas susirenka tikintieji dar su tamsa. Nesant šviesos, prašome Jūsų sutikimo elektrifikuoti architektūrinį pastatą, Palėvenės bažnyčią.*“ Prašymas buvo patenkintas, ir 1963 m. birželio 25 d.⁵¹ bažnyčioje atsirado šviesa.

Nuo 1960 iki 1963 m. vargonininkais dirbo Vytautas Paurys, Stasys Rutėnas. Vasaromis kartu su bažnyčios choru giedodavo ir solo partijas atlikdavo Almona Mikalauskaitė. Ji buvo baigusi Muzikos akademiją, dirbo soliste Vilniaus operos ir baleto teatre, dėstė Vilniaus Tallat Kelpšos muzikos mokykloje, dainavo radijo ir televizijos chore.

Nuo 1963 m. Palėvenėje vargonininku pradeda dirbti Viktoras Viliušis. Čia jis dirbo devynerius metus – iki 1972-ųjų. Jo vadovaujamame bažnyčios chore dainavo Elena Viliušienė, Albina Januškienė, Emilija Vapšytė, Benigna Šilininė, Jadvyga Elisonienė, Valerija Zulonienė. Gūdžiu sovietmečio laiku eidamos į bažnyčią giedoti choristės išdrįsdavo apsirengti ir tautiniais drabužiais. Buvusį kleboną Joną Uogintą 1979 m. balandžio 23 d. pakeitė kunigas Jonas Algirdas Narušis⁵². Naujasis kunigas buvo labai atidus kiekvienam tikinčiajam. Visada rasdavo laiko išklausti, patarti. Sakydavo švelnius, paprastus, kiekvienam žmogui suprantamus pamokslus, rūpinosi bažnyčios reikalais. Jam dirbant buvo restauruoti Kryžiaus kelio stočių rėmai lauke, atlikti kiti darbai. Nuo 1979 iki 1981 m. kunigui J. A. Narušui klebonaujant, vargonininke dirbo Benigna Gokaitė. Ji turėjo gražų plataus diapazono balsą, gražiai giedojo solo ne tik Palėvenės, Kupiškio bažnyčiose, bet ir kituose Aukštaitijos miestuose, Rokiškyje, Biržuose. Benignai Gokaitei vadovaujant, bažnyčios chore giedojo Marytė Juknevičienė, Emilija Vapšytė, Benigna Šilininė, Jadvyga Elisonienė, Janina Paskačimienė, Albina Januškienė, Valerija Zulonienė⁵³.

1981 m. birželio 5 d. į Palėvenę dirbti atvyksta kunigas Vytautas Tvarijonas.

Kunigui V. Tvarijonui pavyko atlikti nemažai bažnyčios tvarkymo darbų. Tik atvykęs į Palėvenę sutvarkė vandens latakus, iš šventoriaus į Lėvens pusę išvedė nutekėjimą. Zakristijoje pakeistos medinės grindys, jos išcementuotos, pamūrytas dūmtraukis

⁵⁰ Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia 1960–1973 m., PVKA, p. 82.

⁵¹ *Ten pat*, p. 16.

⁵² *Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų*, sud. A. Ramanauskienė, puslapiai nenumuoti.

⁵³ Iš A. Ramanauskienės sudarytos knygelės „Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų“, puslapiai nenumuoti. Jonas Algirdas Narušis gimė 1942 m. kovo 8 d. Kibildžių kaime, Balninkų parapijoje, Ukmergės rajone. Su broliu neturėjo sąlygų drauge su bendramžiais baigti vidurinę mokyklą, todėl paauglystėje išmoko siuvėjo amato. Atlikęs karinę tarnybą dirbo ne tik siuvėju, bet ir vairuotoju, mokėsi. 1968 m. J. A. Narušis įstojo į Kauno tarpdieczinę kunigų seminariją. 1973 m. priėmęs šventimus kunigavo Kauno Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje Šančiuose, 1976 m. perkeltas į Panevėžio Kristaus Karaliaus katedrą vikaru. Palėvenės bažnyčioje klebonavo nuo 1979 m. balandžio 23 d. iki 1981 m. gegužės 4 d. Vėliau dar dirbo Babiržėje, Ramygalos parapijoje, kartu aptarnaudamas ir Eriškių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčią. Kupiškio parapija 1998 m. jam buvo ketvirtoji, kurioje teko dirbti ir administratoriumi. Čia jam buvo patikėtos vicedekano pareigos ir teko aptarnauti Palėvenės parapiją. Tai buvo antras atvykimas į Palėvenę. Klebonas visada stengėsi kuo artimiau pažinti savo parapijiečius ir negailėjo nei laiko, nei jėgų juos lankyti. 2000 m. vasario 5 d. kunigas J. A. Narušis mirė. Palaidotas Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios šventoriuje.

nuo grindų iki koklių krosnies, bažnyčios viduje išdažytos grindys, taip pat nudažyti visų altorių laiptai. Pagrindinio altoriaus stalas pastatytas taip, kad per šv. Mišias kunigas galėtų aukoti matydamas tikinčiuosius. Pasirūpinta suoliukais ir grindų atnaujinimu prie vargonų. Iš Užpalių bažnyčios atvežti 7 suolai. Kunigo pastangomis 1981 m. buvo nupirktas naujas kilimas, trys arnotai, sutvarkyta bažnyčios išorė.

Nudažyta 2/3 bažnyčios stogo. Reikėjo remontuoti prieš du dešimtmečius statytos klebonijos stogą. Todėl kunigas V. Tvarijonas 1987 m. nupirko 380 lapų šiferio⁵⁴.

Dirbdamas pastoracinį darbą kunigas kartais būdavo labai griežtas, laikėsi tik savo nuomonės. Dažnai parapijiečiai skundėsi kunigu, tačiau tikintieji charakterizuodavo kaip uolų, darbštų, teisingą. Susiformuoti jo charakteriui padėjo vaikystė ir jaunystė, praleista Panemunėlyje, pas dėdę kunigą J. Matelionį. Dėdė buvo jo motinos Apolonijos Matelionytės brolis ir gyvenimo pavyzdys⁵⁵.

Su kunigu V. Tvarijonu dirbo vargonininkė Gražina Ribokaitė. Dar mokymdamasi vidurinėje mokykloje pradėjo vargonauti Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje. 1993 m. Gražina atsisveikino su Palėvene ir išvyko mokytis į Klaipėdos universitetą. 1998 m. baigė studijas, įgijo choro dirigentės aukštojo mokslo diplomą. 2000 m. tame pačiame universitete buvo suteiktas magistro kvalifikacinis laipsnis. Vadovaujant minėtai vargonininkei, chore giedojo Eugenija ir Aloyzas Zaborskai, Kazimiera Gaidimauskienė, Palma Gusevičienė, Emilija Vapšytė, Marytė Juknevičienė, Albina Januškienė, Bronius Vaitonis, Emilija Vanagienė, Valerija Zulonienė, Bronius Navarskas.

Kunigas Stanislovas Zubavičius Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje dirbo nuo 1993 m. gegužės 21 d.⁵⁶

„Jis turėjo gerą širdį, mokėjo suprasti kiekvieną parapijietį. Būdavo miela išsiprausti nuodėmių pirtelėje, jo pamokymai po išpažinties giliai įstrigdavo širdyje.“⁵⁷

Atsitikus parapijoje nelaimei, jis pats rinkdavo iš parapijiečių aukas ir perduodavo nukentėjusiajam. Jis paskatino Terpeikių, Buivėnų kaimo žmones pasistatyti kryžius savo sodybose. Jo

⁵⁴ Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčia, PVKA, p. 104.

⁵⁵ Iš A. Ramanauskienės sudarytos knygelės „Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų“, puslapiai nenumeruoti. Vytautas Tvarijonas gimė 1942 m. Skerdinių k., Balninkų parapijoje, Ukmergės rajone, Simono Tvarijono ir Apolonijos Matelionytės šeimoje. Mokėsi Balninkų pradžios mokykloje. Ketvirtą skyrių baigė Panemunėlyje, kur gyveno pas savo dėdę kunigą Juozą Matelionį. Baigė Rokiškio gimnaziją ir įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. 1948 m. gavo kunigystės šventinimus. Kunigo vikaro pareigas ėjo šiose parapijose: Naujamiestyje, Panevėžio Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčioje. Klebonavo Krinčine, Spitrenuose, Pabiržėje, Palėvenėje, Vyžuonose, kur ir mirė. Palaidotas Vyžuonų bažnyčios šventoriuje 1994 m. sausio 14 d. Palėvenėje dirbo nuo 1981 m. birželio 5 d. iki 1987 m. liepos 13 d.

⁵⁶ Iš A. Ramanauskienės sudarytos knygelės „Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų“, puslapiai nenumeruoti. Stasys Zubavičius gimė 1953 m. vasario 22 d. Pontakonių kaime, Grūžių apylinkėje, Pasvalio rajone, Onos Valantinaitės ir Juozo Zubavičiaus šeimoje. Mokėsi Sabonių pradinėje, Joniškėlio vidurinėje mokyklose, 1975–1980 m. – Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje. 1973–1975 m. tarnavo sovietinėje armijoje. 1980 m. vyskupas Romualdas Krikščiūnas išventino į diakonus. Tais pačiais metais išventinamas į kunigus. Dirbo vikaru Anykščių, Burbiškio, Pasvalio, Zarasų, Kupiškio, Subačiaus miestelio parapijose. Klebonavo Imbraso, Palėvenėlės, Surdegio, Salamiesčio, Antašavos, Alizavos, Lėliūnų, Pakalnių parapijose. 1987 m. birželio 5 d.–1993 m. gegužės 21 d. dirbo Palėvenės parapijos administratoriumi Palėvenės parapijoje. Nuo 2008 m. rugpjūčio 4 d. iki 2008 m. gruodžio 24 d. buvo Panevėžio Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčios parapijoje rezidentas. Palaidotas Gustonių kapinėse Joniškėlio parapijoje.

⁵⁷ Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų, sud. A. Ramanauskienė, puslapiai nenumeruoti.

iniciatyva 1990 m. buvo pastatytas tremtinių kryžius šventoriuje. Mergelės Marijos metams paminėti Palėvenės bažnyčios šventoriuje buvo pastatyta Marijos skulptūrėlė. Kunigas S. Zubavičius pasirūpino bažnyčios stogo nudažymu, kainavusiu 7 000 litų. Dirbdamas Palėvenėje kunigas sutiko Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą. Kiekvieną sekmadienį šv. Mišių klausydavo pilna bažnyčia žmonių. Tikintieji nebijodami tuokiesi, krikštijo vaikus. Tuo metu kunigui S. Zubavičiui darbo netrūko. 2011 m. gruodžio 24 d. kunigas mirė.

„Gruodžio 29 d., laidotuvių dieną, iš Palėvenės parapijos grupė tikinčiųjų nuvykome į Panevėžį, dalyvavome laidotuvių šv. Mišiose, kurias Panevėžio šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčioje aukojo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, dalyvavo apie 40 kunigų, jo kurso draugai, tikintieji, atvykę iš kitų parapijų tėviškėnai“⁵⁸, – rašė Aldona Ramanauskienė apie kunigo laidotuves.

Nuo 1993 m. rugsėjo 17 d. Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje kunigo pareigas atliko Artūras Laurikėnas. Kaip ir po jo dirbęs Saulius Mikoliūnas, abu atsisakę kunigystės.

Kartu su minėtais kunigais vargonininku dirbo Petras Aleksūnas, vargonauti mokėsis Salose, pas vargonininką S. Dargį. Vargonavo Kamajuose, Suvieke, Švenčionėliuose. Dirbdamas Švenčionėliuose įstojo į Vilniaus Tallat Kelpšos chorvedžių mokyklą, kurią baigė 1965-aisiais. Nuo 1993 m. pradėjo vargonauti Palėvenės bažnyčioje. Čia subūrė chorą ir sėkmingai dirbo iki 1995 m. Choro sudėtis mažai keitėsi – giedojo A. Zaborskis, E. Zaborskienė, K. Gaidimauskienė, P. Guzevičienė, B. Vaitonis, B. Navarskas, E. Vapšytė, M. Juknevičienė, V. Zulonienė.

1996 m. spalio 15 d. Palėvenės bažnyčia perduodama kitam paskirtam administratoriui kunigui Vilmantui Gutauskui⁵⁹, kuris rūpinasi sielovados, remonto darbais, inventoriaus įsigijimu. Organizavo parapijiečių rinkliavą juostoms ir bažnytiniais rūbams pirkti. Iš įsigyto audeklo buvo pasiūta 12 geltonos, žalios, raudonos spalvos juostų. Lietuvos vėliavą primenančiomis juostomis švenčių dienomis papuošiama bažnyčia.

1996 m. per Šv. Jono atlaidus buvo atšvęstas 320-asis Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios jubiliejus. Kunigas V. Gutauskas aukojo šv. Mišias, kuriose dalyvavo Panevėžio vyskupijos vyskupas Juozas Preikšas, Kupiškio dekanas Klemensas Gutauskas.

Nuo 2000 m. Palėvenės bažnyčią aptarnavo dekanas Vladas Rabašauskas. O į Kupiškio dekanatą 2003 m. lapkričio 21 d. atvyko vikaru dirbti JAV Mun-

⁵⁸Ramanauskienė A. Atsisveikinome su kunigu Stanislovu Zubavičiumi, *Tau, parapijietai*, 2012, sausio mėn., nr. 1(64), p. 7.

⁵⁹Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų, sud. A. Ramanauskienė, puslapiai nenumuoti. Kunigas Vilmantas Gutauskas gimė 1965 m. Vidugirių kaime, Troškūnų parapijoje, Anykščių rajone. 1973–1981 m. mokėsi Troškūnų vidurinėje mokykloje, 1981–1984 m. – Veprių žemės ūkio mokykloje, 1990–1996 m. – Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje. 1995 m. vysk. Juozapas Preikšas iššventina į diakonus, 1996 m. – į kunigus. 1996 m. Anykščių parapijoje buvo diakonas. 1996 m. birželio 26 d.–1998 m. rugpjūčio 24 d. dirbo Kupiškio parapijos vikaru ir Palėvenės parapijos administratoriumi. 1997–2000 m. Antašavos parapijos klebonas. Nuo 1998 m. Panevėžio vyskupijos pranciškonų pasauliečių ordino dvasinis asistentas. 2000 m. Geidžiūnų parapijos Biržų rajone administratorius, 2000–2002 m. klebonas Gulbinėnų bei Krinčino parapijose Pasvalio rajone. 2002–2003 m. Zarasų parapijos vikaras ir Degučių koplyčios Zarasų rajone administratorius. 2003–2005 m. Juodupės parapijos klebonas ir Onušio parapijos administratorius (Rokiškio r.). 2006 m. dirbo Panevėžio Šv. apaštalo Petro ir Povilo parapijos vikaru.

deleino seminarijoje bakalauro ir magistro diplomus įgijęs Gediminas Jankūnas. Šį gabų vikarą V. Rabašauskas pakvietė į Palėvenę, kad būtų atgaivintas pastoracinis darbas po kunigų A. Laurikėno ir S. Mikoliūno klebonavimo.

Vikaras G. Jankūnas nuoširdumu, kruopštumu, pareigingumu, nuostabia šypsena į bažnyčią pritraukdavo daug tikinčiųjų. Pasiklausyti jo gražių, prasmingų, parapijiečiams suprantamų pamokslų į bažnyčią ateidavo ir netikinčių žmonių. Per dvejus metus žmonės Gediminą labai pamilo, pamėgo jo vedamas pamaldas⁶⁰.

Vargonininke dirbo jaunutė Vitalija Latožaitė. Dar besimokydama Jono Černiaus pagrindinėje mokykloje 2000 m. pradėjo groti ir giedoti Palėvenės bažnyčioje. Kadangi tuo metu bažnyčia neturėjo vargonininko, Vitalija, padrąsinta kanauninko Vlodo Rabašausko, tapo vargonininke, o jos aukštas gražus soprano tembras tiko prie vargonų muzikos. Per šv. Mišias Vitalijai gitara pritardavo Ramunė Cesiulytė, solo giedodavo Rimantė Lupeikytė.

2004 m. Vitalija baigė Kupiškio Povilo Matulionio vidurinę mokyklą, gavo brandos atestatą ir atsisveikino su Palėvene. Ji mokėsi Pedagoginiame universitete, Menų fakultete, baigė magistrantūrą, yra muzikos mokytoja. Sukūrė šeimą, gyvena Vilniuje. Palėvenėje vargonavo ketverius metus – 2000–2004 m. Kurį laiką Palėvenės bažnyčia neturėjo vargonininko. Aldonai ir Kostui Ramanauskams kilo mintis, kad reikia pakalbinti Gintautę Lauciutę, kilusią iš netolimo Siaurių kaimo. Žinojo, kad ji yra baigusi Panevėžio muzikos konservatorijos akordeono klasę, be to, muzikalumą yra paveldėjusi iš tėvo. Jau dirbdama vargonininke savo mintimis G. Lauciutė pasidalino ir su laikraščio „Tau, parapijietei“ skaitytojais:

„Pažiūrėjus iš tolo, atrodo, kad savo plačiu mostu ji apglėbia didžiulę erdvę, ir šitiek telpa po jos sparnu, kiek žmogelių broliai varpai sekmadieniais sukviečia į mišias, o prabilę vargonai savo gausmu išsako tai, kas neišsakoma žodžiais, bet išverkiama širdimi. Šventoriaus vartai atidaryti, lyg ištiestos rankos, laukia, kada priims į glėbį motina gulgė – Palėvenės bažnyčia.“⁶¹

Pirmaisiais G. Lauciutės vadovavimo metais Palėvenės bažnyčios choras buvo kviečiamas giedoti į Kupiškio, Daugailių, Vajesiškio bažnyčias.

Bažnyčios chorui 2004–2005 m. vadovavo Ona Vitkauskienė, kartu dirbusi ir Jono Černiaus pagrindinėje mokykloje. Tuo metu choristų sudėtis beveik nesikeitė: A. Zaborskis, P. Vanagas, S. Sasnauskienė, J. Urbonienė, M. Juknevičienė, R. Tupolskienė, N. Janečiūnienė, B. Navarskas, E. Vanagienė.

⁶⁰ Palėvenės šv. Dominyko parapijai – 150 metų, sud. A. Ramanauskienė, puslapiai nenumeruoti. Gediminas Jankūnas gimė 1978 m. Panevėžyje, Danutės (Elžbietos) Grigaliūnaitės ir Jono Jankūno šeimoje. Mokėsi Panevėžio IX vid. mokykloje, Panevėžio V. Žemkalnio gimnazijoje, 1997–1999 m. – Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje, baigė I ir II filosofijos kursus. 1999–2003 m. studijavo JAV Mundeleino seminarijoje, kur įgijo bakalauro ir magistro diplomus.

2002 m. kardinolas F. George'as Čikagoje išventino į diakonus. 2003 m. išventintas į kunigus Panevėžio Švč. Trejybės bažnyčioje ir ten kurį laiką vikaravo. Panevėžio miesto ateitininkų Dvasios tėvas ir pranciškonų pasauliečių ordino Dvasios tėvas, Panevėžio vyskupijos jaunimo centro vadovas kapelionas. 2003 m. lapkričio 21 d.–2005 m. rugpjūčio 1 d. – Kupiškio parapijos vikaras, aptarnauja ir Palėvenės parapiją; pradėjo leisti laikraštį „Tau, parapijietei“. 2005 m. Kupiškyje jam buvo suteikta „Metų sėjėjo“ nominacija. 2005–2006 m. studijavo Mundeleino seminarijoje JAV, įgijo teologijos licenciato laipsnį. 2006–2007 m. Daugailių ir Vajesiškio parapijų administratorius, Juknėnų koplyčios rektorius, 2007–2008 m. Antalieptės parapijos administratorius. Nuo 2008 m. Panevėžio vyskupijos kunigų tarybos narys. 2008 m. išleistas į JAV mokytis ir dirbti išeivijoje.

⁶¹ Lauciutė G. Palėvenės širdis, *Tau, parapijietei*, 2006, gegužės mėn., nr. 3(7), p. 6.

Šventės ir tradicijos parapijoje

2001 m. pabaigoje atėjusi ruošti Betliejų Aldona Ramanauskienė ir liko bažnyčioje darbuotis. Bažnyčios prižiūrėtojai A. Ramanauskienei nuo 2003 m. vasario mėnesio tvarkant maldos namus, talkina ir vyras Kostas Ramanauskas. 2006 m. gegužės 14 d. A. Ramanauskienės rūpesčiu buvo atkurta Gyvojo rožinio draugija, veikusi Palėvenėje ir iki karo. Šioje draugijoje yra 94 rožinio kalbėtojai. Ji vadovauja ir Kupiškio dekanato Gyvojo rožinio draugijai, kuri vienija 639 draugijos narius. Jokia kita bažnyčios organizacija nėra tokia gausi kaip Gyvojo rožinio draugija. Ši draugija turi tradiciją Palėvenės bažnyčioje melstis kiekvieno mėnesio pirmąjį sekmadienį. 2008 m. birželio mėn. jos nariai dalyvavo Lurdo jubiliejaus renginyje „Lietuvos dienos Lurde“. Vyko į Agluoną trejus metus švęsti valstybės ir Mindaugo karūnavimo dienos. Į šventę susirinkdavo apie 300 Gyvojo rožinio draugijos narių iš Panevėžio, Šiaulių, Zarasų, Rokiškio, Pandėlio, Kupreliškio, Palėvenės, Utenos, Kupiškio, dalyvavusių ir ne viename Gyvojo rožinio draugijos kongrese: 2006 m. – Anykščiuose, 2007 m. – Zarasuose, 2008 m. – Biržuose, 2009 m. – Krekenavoje, 2010 m. – Kupiškyje (rengiame patys), 2011 m. – Rokiškyje, 2012 m. – Pasvalyje, 2013 m. – Utenoje, 2014 m. – Panevėžyje.

Palėvenės bažnyčioje iškilmingai paminėtas Albinos Januškienės 90-metis. Jubiliatė beveik visą gyvenimą susiejo su bažnytine veikla. Nuo pat jaunystės giedojo bažnyčios chore, vaidino spektakliuose, be to, turėdama gerą atmintį išsaugojo prisiminimus, pateikė daug vertingų nuotraukų.

2006 m. rugpjūčio 5 d. bažnyčioje vyko Albinos ir Vlado Janušų auksinės vestuvės. 2006 m. Palėvenės parapijiečiai paminėjo Vlado Rabašausko 45 metų kunigavimo jubiliejų. Rugsėjo mėnesį Kryžiaus išaukštinimo šventėje mišias aukojo kunigas Gediminas Jankūnas.

2007 m. gegužės 27 d. buvo surengtos Palėvenės parapijos dienos. Šventėje pagerbti bažnyčioje per 100 metų dirbę vargonininkai ir choristai. Ne tik Palėvenės miestelio, bet ir viso Kupiškio krašto istoriją papildė informacinis katalogas „Palėvenės vargonininkai ir choristai“ (leidinį sudarė Aldona Ramanauskienė, redagavo Zita Navarskaitė, išleido UAB „Skaitmeninė vizija“). 2007 m. birželio 3 d. buvo aukojamos šv. Mišios už tėvus. 2007 m. rugsėjo 14 d. vėl visi tikintieji ir moksleiviai pakviesti į Kryžiaus išaukštinimo šventę. 2007 m. renginių ciklą užbaigė gruodžio 25 d. advento laikotarpiu bažnyčioje surengta Kupiškio rajono Noriūnų Jono Černiaus pagrindinės mokyklos mokinių kalėdinių piešinių paroda. 2008-ųjų religinių renginių ciklą tęsė Trijų karalių šventė. Vyko Noriūnų Jono Černiaus pagrindinės mokyklos pradinių klasių mokinių kalėdinių piešinių paroda, parengta mokytojos E. Vanagienės. 2008 m. kovo 2 d. šv. Mišios buvo aukotos už dekaną Vladą Rabašauską. Kanauninkas šventė savo 75 metų jubiliejų. 2008 m. rugsėjo 14 d. Palėvenėje Šv. Kryžiaus išaukštinimo diena ir šventė prasidėjo šv. Mišiomis bažnyčioje. Po mišių tikintieji rinkosi prie šventoriuje esančio tremtinių kryžiaus. Bažnyčios choras atliko giesmę „Kur augai tu“. Šventėje dalyvavo Noriūnų Jono Černiaus pagrindinės mokyklos mokiniai. Vadovaujami istorijos mokytojos Jugasės Kovaliūnienės, jaunieji kraštotyrininkai surinko medžiagą apie kryžius, senuosius paminklus ir jų autorius⁶².

⁶² Aldonos Ramanauskienės pasakojimas, KEM BP, puslapiai nenumuruoti.



Dėmesys ir pagarba tiems, kurių nesutiksime, buvo išreikštas šv. Mišiomis ir eiseną į netoliese esančias kapines. Palėvenėje Šv. Dominyko bažnyčioje šv. Mišias aukojo kanauninkas Vladas

Rabašauskas. Su vėliavomis ir kryžiumi, giedodami visų šventųjų litaniją, maldininkai apsilankė kapinėse. Giedojo Viešpaties Angelo giesmę, meldėsi. Skambėjo Kupiškio kultūros centro folkloro kolektyvo „Kupkėmis“ giedamos giesmės, kurias paruošė vadovė Alma Pustovaitienė. Dalyvavo Noriūnų laisvalaikio centro savi-veiklininkai (vadovė Violeta Laucienė). Jie skaitė čia gimusio, čia augusio ir čia amžino poilsio atgulusio poeto Vytauto Rudoko kūrybą⁶³.

Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje ir 2009 m. vyko daugybė įvairių renginių.

Spalio 3 d. vyko Lietuvos tūkstantmečiui paminėti skirtas renginys, kurį organizavo dekanas dr. Rimantas Gudelis ir režisierė Nijolė Ratkienė. Šventėje pasirodė Kupiškio rajono bendrojo lavinimo mokyklų tikybos būrelių nariai. Kupiškio etnografijos muziejaus direktorė Violeta Aleknienė skaitė pranešimą apie architektą Lauryną Stuoką-Gucevičių, o specialistė Kristina Varnauskaitė – apie kunigą Antaną Strazdelį. Poeto eiles skaitė Panevėžio J. Miltonio dramos teatro aktorius Valerijus Jevsejevas.

2009 m. spalio 11 d. Palėvenės parapijiečiai ir svečiai minėjo šios parapijos 150-ąsias įkūrimo metines. Šventėje dalyvavo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, renginio dalyvius pasveikino kanauninkas Vladas Rabašauskas. A. Ramanauskienė supažindino su programa ir parapijos istorija. Prieš šv. Mišias

Palėvenės parapijos dienų svečiai – folkloro ansamblis „Kupkėmis“ iš Kupiškio. Centre – Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. 2009 m. spalio 11 d. Iš Aldonos Ramanauskienės albumo

⁶³Ramanauskienė A. Visų šventų šventė Palėvenėje, *Tau, parapijietei*, 2008, lapkričio mėn., nr. 10(28), p. 2, 3.

koncertavo Laimos Českauskaitės ir Lauryno Janulio duetas, kuriems akompanavo Kotryna Gedminaitė. Buvo pagerbtas čia dirbusių kunigų Leono Kleniausko, Jono Algirdo Narušio, Jono Jutkevičiaus atminimas⁶⁴.

Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios veikloje nuolatos dalyvauja Noriūnų Jono Černiaus pagrindinės mokyklos bendruomenė. 2009 m. spalio 24 d. vyko pagrindinės mokyklos 90-osioms paminėjimo metinėms skirtos šv. Mišios. Tradicinių ir netradicinių renginių gausa išsiskyrė 2010 m. gegužės mėnuo. Gegužės 9-ąją vyko jaunimo kryžiaus sutikimas, gegužės 16 dieną iškilmingai su procesija kryžius išlydėtas į Panevėžio rajono Krekenavos parapiją.

Kupiškio Kristaus Žengimo į Dangų bažnyčioje gegužės 29 d. paminėtas laikraščio „Tau, parapijietei“ penkerių metų jubiliejus, nes jo leidyba prasidėjo kaunainko Vlodo Rabašausko iniciatyva, kuris tuo metu aptarnavo dvi parapijas – Kupiškio ir Palėvenės, o leidinys buvo skirtas joms abiem. Pirmasis laikraščio numeris išspausdintas 2005 m. gegužės 5 d. Jo misija buvo teikti parapijiečiams informaciją apie parapijos gyvenimą, bažnytinių organizacijų veiklą, daugiau žinių bažnyčių istorijos klausimais, praplėsti tikinčiųjų akiratį.

Parapijiečiai pradėjo leisti laikraštį „Šv. Dominyko varpo skambesys“. Pirmas jo numeris pasirodė 2014 m. spalio mėn. Parapijos laikraštis leidžiamas kiekvieną mėnesį, o redakcinę kolegiją sudaro klebonas V. Rabašauskas, G. Bakanavičienė, A. Ramanauskienė, I. Paugienė.

2010 m. gegužės 30 d. parapijos dienų metu buvo pristatyta kunigo Antano Juškos knyga „Mano žemiškoji kelionė“. Jis Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje 1929 m. gegužės 25 d. buvo išventintas į kunigus⁶⁵. Kunigas A. Juška gimė Subačiaus miestelyje, bet augo Palėvenės parapijos Parnakių kaime ir patys gražiausi jaunystės metai prabėgo šioje bažnyčioje. Jis dalyvavo bažnytinių organizacijų veikloje ir būdamas jaunas klierikas.

2010 m. rugsėjo 12 d. aukojamos šv. Mišios už Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios chorą, kurį subūrė vargonininkė Gintautė Lauciutė-Bakanavičienė. Ji apie tai dalinasi mintimis: „*Lygiai prieš 5 m. kunigas G. Jankūnas, išvykdamas iš Palėvenės parapijos, lyg juokais, lyg rimtai į Palėvenės bažnyčios vargonininko pareigas paskyrė nedrąsiai ir labai nepasitikinčią savimi merginą...*“⁶⁶ Ji įrodė, kad sugeba, ir per penkerius įtempto darbo metus subūrė gerą mažos bažnytėlės chorą. 2010 m. chore giedojo: Stasė Sasnauskienė, Emilija Vanagienė, Valerija Zulonienė, Julė Urbonienė, Nida Janeliūnienė, Regina Tupolskienė, Marytė Juknevičienė, Angelė Urbonienė, Aldona Ramanauskienė, Aloyzas Zaborskis, Povilas Vanagas, Bronius Navarskas, Domantas Vizbaras, Edikas Laucius, Laurynas Janulis. Gintautė dirba ne su profesionalais, o su žmonėmis, kurie likimo apdovanoti gerais balsais. Kaip pati vargonininkė sako, „*svarbiausia yra noras. Kiekvienas choristas atskirai man yra didžiulė parama ir mokytojas*“⁶⁷.

2010 m. Kalėdų šventę pagyvinio kalėdinių sveikinimų paroda, kurią pristatė Noriūnų Jono Černiaus pagrindinės mokyklos mokiniai ir tikybos mokytoja Inga Paugienė.

⁶⁴Lauciutė G., Ramanauskienė A., Karazija B. Iškilės Palėvenėje, *Tau, parapijietei*, 2009, lapkričio mėn., nr. 9(38), p. 6.

⁶⁵Ramanauskienė A. Kunigas Antanas Juška (1906–1929–1991), *Tau, parapijietei*, 2010, gegužės mėn., nr. 5(44), p. 4.

⁶⁶Bakanavičienė G. Kas gieda – dvigubai meldžiasi... (laiškas sau, chorui, parapijai), *Tau, parapijietei*, 2010, rugsėjo mėn., nr. 8(47), p. 6.

⁶⁷Ten pat.



Palėvenės parapija seniai garsėja kryždirbystės tradicijomis. Tarpukariu beveik kiekviename parapijos kaime buvo pastatyti kryžiai. 2011 m. gegužės 15 d. į Šv. Dominyko bažnyčią rinkosi artimiausio Buivėnų kaimo esami ir buvę gyventojai, šv. Mišias aukėjo kanauninkas V. Rabašauskas. Po Mišių žmonės sustojo prie trečiojo kryžiaus, o jo statymą inicijavo A. Ramanauskienė ir kunigas V. Rabašauskas. Pasitarę su tuo metu dirbusiu Noriūnų seniūnu Algiu Navicku išrinko ant kapinių stovintį nebereikalingą akmenį ir nuvežė į Buivėnus, pritvirtino ant jo kryžių.

Vyko šventė kunigo kanauninko V. Rabašausko kunigystės 50-ties metų jubiliejui paminėti, kanauninkas sulaukė daug sveikintojų⁶⁸. Savo giesmės jubiliatui skyrė Vitalija Valavičienė ir Laurynas Janulis, giedojo Šiaulių inžinierių dainos mylėtojų klubo „Atgaiva“ kamerinis choras „Vasara“ (choro vadovas ir dirigentas Kornelijus Luotė).

Palėvenėje nuo pat bažnyčios šventinimo vyksta Jono Krikštytojo birželio 24 d. ir Dominyko (titulo) rugpjūčio 8 d. atlaidai. Jono Krikštytojo atlaidų metu pristatoma ir festivalio „Sielos ilgesys“ programa, režisuota Nijolės Ratkienės.

2011 m. rugpjūčio 7 d. – didelė šventė. Palėvenėje šv. Mišias aukėjo kunigas Nerijus Papirtis. Šios parapijos šeimininkas kunigas V. Rabašauskas kreipėsi į parapijiečius, kad jie neskubėtų į namus. Antroji dalis – pakermošė. Anksčiau visi po šv. Mišių eidavo *smotrą* iki kapinių ir atgal, o šiuo laikotarpiu tradicija tapo pasiklausyti koncertuojančių kolektyvų. Parapijiečiams koncertavo Panevėžio rajono Ramygalos kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Senoliai“ (vadovė G. Bakanavičienė).

„Šauni senjorų kapela savo smagumu, skambiomis dainomis, trankiomis polkomis bei svajingais valsais paliko gerą ispūdį. Dar valandą žmonės neskubėjo namo, kaip įprasta, o stovėjo ir su šventine nuotaika klausėsi.“⁶⁹

⁶⁸ Ramanauskienė A. Kanauninko Vlado Rabašausko kunigystės 50-mečio šventė, *Tau, parapijieti*, 2011, birželio mėn., nr. 6(56), p. 5.

⁶⁹ Ramanauskienė A. Šv. Dominyko atlaidai, *Tau, parapijieti*, 2011, rugsėjo mėn., nr. 9(59), p. 8, 9.



Lietuvos bajorų karališkosios sąjungos šventė. 2011 m. liepos 24 d.

Katalikių moterų draugijos Palėvenės skyriaus atkūrimo šventė.

Įnešama organizacijos vėliava, išsaugota nuo 1937 m.

2012 m. gegužės 13 d.

Iš A. Ramanauskienės albumo



2011 m. lapkričio 13 d. Palėvenės parapijos tikintieji paminėjo kunigo Antano Valantino 95-ąsias gimimo metines. Sulaukta garbių svečių. Atvyko Vadaktų ir Sidabravo seniūnijų delegacijos, kunigas R. Katilius, etnologė Gražina Kadžytė, kunigo giminės, mišiose giedojo Sidabravo bažnyčios choras (vadovas Eugenijus Janeliūnas), koncertavo Sidabravo kultūros centro moterų ir vyrų ansamblis (vadovas Arūnas Kotinskas).

2011 m. Kalėdų nuotaiką praskaidrino bažnyčioje veikusi mokytojos Ekaterinos Vanagienės karpinių paroda „Balti džiaugsmiai“.

Keli kilometrai nuo Palėvenės miestelio yra išlikęs Komarų buvęs dvaras, kuriuo rūpinasi Nijolė Marija Milaknienė su šeima. 2011 m. liepos 24 d. Palėvenės šv. Dominyko bažnyčioje vyko Lietuvos bajorų karališkosios sąjungos šventė.

Palėvenės bažnytėlė buvo pilnutėlė svečių, taip pat ir smalsumo vedamų parapijiečių. Šventės dalyviai rinkosi su heraldiškais giminių vėliavomis, į bažnyčią buvo atvežta Vytauto Didžiojo biusto kopija, sukurta Konstantino Bogdano⁷⁰. Apie bajorų veiklą Lietuvoje pasakojo sąjungos vadas Jonas Ragauskas. Bernardo Brazdžionio eiles skaitė bajoras Steponas Kubeckas. Mišias bajorų garbei laikė kanauninkas V. Rabašauskas. Jis pašventino priimtų naujų bajorų vėliavas. Po šv. Mišių buvo suteikti bajorų garbės vardai Nijolei Milaknienei, Žemutinės Palėvenės dvaro savininkei, ir bajorui Steponui Kubeckui. Kartu vyko ir jaunųjų bajoraičių priesaika bei bajorystės aktų įteikimas. Karolina Matulevičiūtė ir Lina Bajorytė – Komarų giminės palikuonės. Po iškilmių bažnyčios šventoriuje visus pasitiko renesansinių šokių kolektyvas „Alemanda“.

Katalikių moterų draugija Lietuvoje buvo atkurta 1994 m. birželio 15 d. Ištisus 14 metų Aldona Ramanauskienė vėdino ir prižiūrėjo prieškarinės organizacijos vėliavą, todėl ir nedavė ramybės mintis: reikia padaryti taip, kad ši vėliava išvystų dienos šviesą. Stoti į draugiją pareiškė norą 28 moterys. Išrinko pirmininką, valdybą, revizijos komisiją. Prieš šv. Mišias ant prieškarinės draugijos narių kapų buvo uždegtos žvakutės. Prasidėjus iškilmėms, buvo įnešta Moterų katalikių vėliava, kurią lydėjo moterys, pasipuošusios tautiniais drabužiais ir baltomis skarelėmis. Kanauninkas V. Rabašauskas pašventino vėliavą ir palaimino draugijos moteris. Su šios organizacijos istorija tikinčiuosius supažindino A. Ramanauskienė. Atkurtos draugijos nares sveikino Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo viceministras Dalius Bitaitis, Tėvynės Sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų Kupiškio skyriaus pirmininkas Dainius Bardauskas, Moterų katalikių draugijos narės iš Šiaulių, Pasvalio, Panevėžio, Biržų. Taip pat sveikino Lietuvos bajorų sąjungos narė Nijolė Marija Milaknienė. Buvo pristatyta fotografijų paroda. Daugiausia šios organizacijos nuotraukų yra išsaugojusi buvusi palėvenietė Birutė Grakauskaitė-Simonaitienė. Po sveikinimų vyko konferencija tema „Moters vaidmuo bažnyčioje“, kurią vedė Kupiškio dekanas kunigas dr. Rimantas Gudelis⁷¹.

Palėvenės miestelyje nuo 1941 iki 1949 m. gyveno fotografas Kazimieras Dudėnas. Jo nuotraukos pasklido po Kupiškio kraštą, daug fotografijų išsaugojo

⁷⁰Ramanauskienė A. Bajorų šventė Palėvenėje, *Tau, parapijietei*, 2011, rugpjūčio mėn., nr. 8(58), p. 9. Atkūrus nepriklausomybę Palėvenėje parapijiečiai A. Ramanauskienės iniciatyva sukūrė gerą tradiciją – švesti parapijos dienas. 2012 m. gegužės 13 d. – ypatinga. Bažnyčioje vyko Katalikių moterų draugijos Palėvenės skyriaus atkūrimas.

⁷¹Ramanauskienė A. Palėvenės parapijoje, *Tau, parapijietei*, 2012, birželio mėn., nr. 6(69), p. 2, 3.



Katalikių moterų draugijos Palėvenės skyriaus atkūrimo šventės dalyviai ir svečiai. 2012 m. gegužės 13 d.

Palėvenės parapijos pastoracinės tarybos nauji nariai. Pirmoje eilėje iš kairės: Aldona Ramanauskienė, Roma Stovolos, parapijos klebonas Vladas Rabašauskas, Palma Bartkaitienė, Inga Paužienė; antroje eilėje – Kostas Ramanauskas, Jonas Katelė, Vytautas Baniūkštis, Alfonsas Balna, Juozas Černius, Aloyzas Zaborskis; trečioje eilėje – Eugenijus Jėčius, Vytautas Jėčius, Vladas Jonuška, Valdas Šimkus, Virginijus Kriaučiukas, Valentinas Baronas, Antanas Smičius. 2012 m. liepos 22 d.

Iš A. Ramanauskienės albumo





Fotografo Kazimiero Dudėno nuotraukų parodos ir leidinio „Fotografas Kazimieras Dudėnas“ pristatymas Palėvenės bažnyčioje. 2012 m. birželio 3 d. Iš A. Ramanauskienės albumo

artimieji. Jie kartu su Kauno miesto muziejumi išleido albumą „Fotografas Kazimieras Dudėnas“, kuriame publikuojami prieškarinio Kauno vaizdai, palėveniečiai. A. Ramanauskienės iniciatyva buvo surengtas knygos pristatymas ir K. Dudėno darbų – Palėvenės gyventojų ir šeimos narių nuotraukų paroda. Į knygos pristatymą 2012 m. birželio 3 d. atvyko fotografo dukra Rimutė Baranauskienė su šeima, fotografa menanti mokytoja Zina Petrulytė. Knygos pristatyme dalyvavo kunigas Justas Jasėnas, Kupiškio rajono savivaldybės administracijos kultūros ir švietimo skyriaus vedėjas Rimantas Jocius, Etnografijos muziejaus specialistė istorikė Aušra Jonušytė, Noriūnų bibliotekos vyriausioji bibliotekininkė Irena Gasparonienė.

2013 m. kovo 3 d. vyko iškilmingas kanauninko V. Rabašausko 80 metų jubiliejaus minėjimas su gausiu būriu sveikintojų⁷². Mišiose dalyvavo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas ir kiti dvasi-ninkai. Bažnyčios choras ir visi tikintieji sugiedojo „Ilgiausių metų“⁷³.

Nuo 2007 m. Palėvenėje organizuojamos parapijos dienos. 2014 m.

⁷²Ramanauskienė A. Kanauninko Vlodo Rabašausko 80-ties metų jubiliejus, *Tau, parapijietei*, 2013, kovo mėn., nr. 3(78), p. 2, 3.

⁷³*Ten pat*, p. 5.

birželio 14 d. Palėvenės parapijos dienos šventė buvo skirta parapijoje tarnavusiems ir dabar tarnaujantiems ministrantams. Šimtmečio duomenis apie juos surinko A. Ramanauskienė, o jai talkino didelis būrys Palėvenės parapijos tikinčiųjų. Jie suteikė nemažai žinių, paskolino nuotraukų ir pagelbėjo organizuoti renginį. Šventės metu A. Ramanauskienė visus supažindino su Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios patarnautojais. Apie bažnyčios patarnautojų reikšmę tikėjimo išsaugojimui kalbėjo dr. Aldona Vasiliauskienė, Lietuvos moterų katalikių Dvasios tėvas kunigas Vytautas Rapalis, pirmininkė Dalia Batutienė. Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčioje tarnavo ištisos kartos, buvo pakvistos Šileikų, Šilinių, Paskačimų, Grakauskų, Aloševičių, Ramanauskų šeimos. Pagerbimo sulaukė į šventę atvykę dar gyvi buvę ministrantai ir gėlių barstytojos. Jiems moterys katalikės įteikė po simbolinį duonos kepalą. Gerą nuotaiką visiems šventės dalyviams dovanojo Panevėžio bočių bendrijos mišrus choras „Samanėlė“ (vadovė Virginija Skupienė) ir Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios choras (vargonininkė Gintautė Bakanavičienė), eiles skaitė aktorė Dalia Michelevičiūtė⁷⁴.

Bažnyčios ir vienuolyno atnaujinimo darbai

Per 339 metus Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios vėlyvojo baroko architektūra nyko ar buvo naikinama žmonių. Bažnyčioje kartais vykdavę smulkūs remonto darbai negalėjo išsaugoti trupančių vidaus sienų ir esamų altorių su unikaliomis skulptūromis. Rimtesni restauravimo darbai buvo pradėti tik 2005 m., kai klebono V. Rabašausko pastangomis ir rūpesčiu buvo parengtas centrinio altoriaus konservavimo ir restauravimo darbų projektas, pradėti darbai. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos skyrė 30 tūkstančių litų, dar 30 tūkstančių litų prisidėjo Panevėžio vyskupijos kurija ir Kupiškio rajono savivaldybė⁷⁵.

2006–2008 m. buvo toliau tęsiami centrinio altoriaus konservavimo ir restauravimo darbai, jiems departamentas skyrė 160 tūkstančių litų, o 100 tūkstančių litų skyrė Panevėžio vyskupijos kurija ir Kupiškio rajono savivaldybė⁷⁶.

Centrinio altoriaus konservavimo, presbiterijos sienų tapybos restauravimo darbai tęsiami ir 2009 m. Departamentas jiems skyrė 177,8 tūkstančio litų, Kupiškio rajono savivaldybė ir Panevėžio vyskupijos kurija – 30 tūkstančių litų⁷⁷. Architektūros objektų konservavimas – atsakomybės reikalaujantis darbas. Visos bažnyčios vidaus interjero vienu metu neįmanoma sutvarkyti. 2010–2011 m. atlikti šoninio Šv. Dominyko altoriaus tvarkymo darbai. Departamentas skyrė 169,3 tūkstančio litų, Panevėžio vyskupijos kurija ir Kupiškio rajono savivaldybė – 20 tūkstančių litų⁷⁸.

2011–2012 m. restauratorių rankų sulaukė šoninis Šv. Tomo Akviniečio altorius. Lėšų – 234,6 tūkstančio litų – skyrė jau minėtasis departamentas, prisidėjo Panevėžio vyskupijos kurija ir Kupiškio rajono savivaldybė, skyrė 40 tūkstančių litų⁷⁹.

⁷⁴Ramanauskienė A. Parapijos dienos Palėvenėje, *Tau, parapijietei*, 2014, birželio mėn., nr. 6(93), p. 5, 6.

⁷⁵Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktorės Dianos Varnaitės pasirašytas 2015 m. birželio 29 d. raštas nr. (9.5) 2-1580, *KEM BP*, puslapiai nenumuoti.

⁷⁶*Ten pat.*

⁷⁷*Ten pat.*

⁷⁸*Ten pat.*

⁷⁹*Ten pat.*

Kaskart prieš pradėdant interjero tvarkymo darbus visada atliekami tyrimo darbai. 2012 m. buvo atlikti Triumfo arkos tyrimai, jiems departamentas skyrė 21 tūkstantį litų, o konservavimo, restauravimo darbai vykdėti ir 2013–2014 m., jiems departamentas skyrė 266,27 tūkstančio litų, Panevėžio vyskupijos kurija ir Kupiškio rajono savivaldybė – dar 40,28 tūkstančio litų⁸⁰. Triumfo arkai restauruoti skirtų lėšų neužteko, todėl 2015 m. departamentas skyrė 34,75 tūkstančio eurų, o Kupiškio rajono savivaldybė pervedė 2,9 tūkstančio eurų⁸¹. Darbus vykdė ir šiuo metu darbuojasi Vytauto Dzindziliausko individualios įmonės restauratoriai.

Prieš pradėdant Palėvenės Šv. Dominyko bažnyčios restauravimo darbus 1999–2001 m. buvo atlikti fasadų ir cokolio priešavariniai, drenažo ir pamatų hidroizoliacijos įrengimo, drėgmės tyrimo darbai, parengta kompleksinė bažnyčios ir vienuolyno projektavimo ir tvarkymo darbų programa. Departamentas šiems darbams skyrė 308,8 tūkstančio litų, Kupiškio rajono savivaldybė ir Panevėžio vyskupijos kurija dar pridėjo 255 tūkstančius litų⁸². Minėtus darbus atliko „ARB Agluona“.

Klebono V. Rabašausko rūpesčiu 2014 m. apskardinta šventoriaus tvora, 2015 m. gegužės–birželio mėn. perdažyta šventoriaus tvora, vartų arka, lauko kryžiaus kelio stotys, nutinkuotas varpinės bokštas, perdažytos bažnyčios išorinės sienos.

Vienas unikaliausių Lietuvos vėlyvojo baroko kultūros paminklų Palėvenės dominikonų vienuolynas ir bažnyčia atnaujinti tik iš dalies. Prie bažnyčios prigludęs vienuolyno pastatų ansamblis iki 2001 m. priklausė bažnyčiai ir Noriūnų apylinkės tarybai. Kupiškio rajono savivaldybei vienuolynas perduotas 2001 m. lapkričio 27 d., o jo priežiūra pradėjo rūpintis Kupiškio rajono Noriūnų seniūnija.

Sunkiausius laikus vienuolyno pastatai patyrė sovietmečiu. 1940 m. visi vienuolyno pastatai buvo nacionalizuoti. Nuo 1949 iki 1955 m. čia buvo „Aukštaičių“ kolūkio administracinės patalpos, mašinų garažai, grūdų sandėliai, gyveno kolūkiečių šeimos. Palikti visiškai tuščią vienuolyną privertė 1955 m. kilęs gaisras.

Dominikonų vienuolyno ansamblis su užkaltomis langinėmis, nubyrėjusiomis tinko sienomis, suskilusia tvora traukė turistų dėmesį, tačiau avarinės būklės pastatus buvo galima apžiūrėti tik iš išorės. Po nepriklausomybės atkūrimo, 1990–1997 m., buvo atlikta nemažai Palėvenės vienuolyno ansamblio tyrimų ir projektavimo darbų. 1991 m. parengta Palėvenės dominikonų vienuolyno restauravimo ir pritaikymo koncepcija, parengti techniniai projektai, pradėti restauravimo darbai. Jie vyko vangiai, galop dėl lėšų trūkumo sustojo. Tik 2011 m. gegužės 20 d. Lietuvos ūkio ministerija, viešoji įstaiga Lietuvos verslo programos agentūra ir Kupiškio rajono savivaldybės administracija pasirašė Europos Sąjungos finansuojamą projektą „Dėl Palėvenės buvusio dominikonų vienuolyno ansamblio restauravimo, sutvarkymo ir pritaikymo viešosioms turizmo reikmėms techninio projekto parengimo ir svirno dalies pritaikymo turizmui“. Projektui įgyvendinti buvo skirta 487 997 litai. Už projekto lėšas buvo atnaujintas vienas vienuolyno pastatų – svirnas (pusė šio pastato). Jame pradėtas rengti muziejus, pakabintos bažnyčios fundatorių Lauryno Mykolo Odlianickio-Počobuto ir jo žmonos Marijonos Daumantaitės Siesickaitės-Počobutienės portretų kopijų nuotraukos, gautos iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus.

Įgyvendintas projektas – tik pirmoji buvusio Palėvenės dominikonų

⁸⁰ Ten pat.

⁸¹ Ten pat.

⁸² Ten pat.

vienuolyno atnaujinimo ir pritaikymo turizmui etapo dalis. Suremontuotas svirnas su iš dalies sutvarkyta aplinka suburia kupiškėnus į turiningus renginius. Čia nuo 2001 m. vyksta tarptautinė teatro ir muzikos šventė „Sielos ilgesys“, kurią rengia režisierė Nijolė Ratkienė. Kiekvienais metais suskambus Šv. Dominyko bažnyčios varpui, atžygiuoja dalyvių eiseną, o renginys vyksta per Šv. Jono atlaidus.

Reikia tikėti, kad padedant atsidavusiems žmonėms bus tęsiami Palėvenės dominikonų vienuolyno pastatų tvarkymo darbai. O šio vienuolyno atkūrimas ir prikėlimas naujam gyvenimui suteiktų stimulą saugoti materialinę kultūrą ir puoselėti ją visoje Lietuvoje.

Nors čia likusios tik kelios XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje statytos trobos ir šalia jų sovietmečio individualūs namai, kuriuose gyvena 81 žmogus, vasarą gyvenimas atgyja. Atvyksta grupės turistų, vyksta įvairios šventės, sugrįžta į gimtinę atostogauti palėveniečiai. Palėvenė su savo istorija ir pastatais čia atvykstantiems keliautojams palieka pačius gražiausius išpūdžius.

Straipsnis „Vermės“ leidyklai įteiktas 2015 11 30, serijos „Lietuvos valsčiai“ Lietuvos lokaliųjų tyrimų mokslo darbų komisijos įvertintas 2016 11 28, pirmą kartą paskelbtas 2016 12 28 elektroninio serialinio leidinio „Lietuvos lokaliniai tyrimai“, ISSN 2029–0799 visatekstėje svetainėje www.llt.lt. Straipsnio kodas elektroniniame serialiniame leidinyje yra LLT:2016-14/82-261/HI.

Straipsnis numatomas spausdinti „Lietuvos valsčių“ serijos monografijoje „Kupiškis“ (vyr. redaktorė ir sudarytoja Aušra Jonušytė).

Straipsnio kalbos redaktorė Vida Kasparavičienė, korektorė Rasa Kašėtienė, anglų k. redaktorius, vertėjas Aloyzas Pranas Knabikas.

Straipsnis recenzuotas ne mažiau kaip dviejų mokslininkų ekspertų.

Straipsnio priedai skelbiami atskirai tam skirtuose leidinio skyriuose:

1. Straipsnio santraukos lietuvių ir anglų kalbomis.
2. Žinios apie autorių.

Nurodymai dėl straipsnių naudojimo (citavimo): Skelbiant ar bet koku būdu panaudojant bet kurį elektroninio serialinio leidinio „Lietuvos lokaliniai tyrimai“ svetainės www.llt.lt straipsnį ar jo dalį kartu su juo privaloma skelbti leidinio „Lietuvos lokaliniai tyrimai“ visą nesutrumpintą pavadinimą, jo tarptautinio standartinio serialinio leidinio numerį ISSN 2029-0799, interneto svetainės www.llt.lt pavadinimą, tomo (darbo) sutartinį kodinį pavadinimą, straipsnio autorių, straipsnio pavadinimą, „Lietuvos valsčių“ serijos ir monografijos, kuriai straipsnis parašytas, pavadinimus bei straipsnio pirmojo paskelbimo serijos monografijoje ir jo paskelbimo svetainėje www.llt.lt datas (jei šios datos sutampa, skelbiama viena – paskelbimo svetainėje www.llt.lt data).